

елементи створюють новий сучасний рівень. Своєю чергою метамодерний підхід не має на меті підмінити собою творчість сучасними технологіями, головним є сенс знаходження гармонії між тілесною присутністю й екраном монітора, а також між емоційним станом та віртуальним світом інновацій. Технології можуть лише підсилити та допомогти, головним же залишається живий контакт між актором та глядачем. Звичайно, театр не може існувати без класики, адже вона — це міцний історичний фундамент, який формує пам'ять, а також відчуття стійкості й потужного зв'язку поколінь. Переосмислюючи та даючи класиці бути почутою у сучасності, ми даємо життя новому.

Отже, новітнє театральне мистецтво бере свій початок від самого життя, де театр не зіставляє класику з інновацією, а на противагу поєднує їх, відкриває горизонти та створює баланс враження від перегляду вистави. Новітній театральний маятник вже знаходиться в інноваційному циклі швидкого руху між трьома мистецькими періодами, такими як класичний театр, постмодерний та метамодерний. Звична класика залишає сутність та значущість минулого буття. Постмодерний підхід допомагає опанувати множиною й глибиною сенсів і виховує бачення багатогранної умовності будь-якої істини. Метамодерн же повертає відчуття натхненної живої присутності, важливої емоційної відкритості. Маятник творчості та культури не зупиняється, він постійно перебуває у русі та вирі подій. Мистецтво театру наразі — це ніби щемлива зустріч актора з глядачем, де в першу чергу важливим залишаються сенси, ідеї та думки, які, як актор, так і глядач, заберуть із собою далі по життю. Саме тому допоки відбувається емоційна синергія творчості, доти і мистецький маятник впевнено підтримує розвиток, знаходячи величезну кількість перспектив для професійного зростання як акторів, так і глядачів у їхньому баченні, що надихає і є головним у сьогодні.

*Д. Воронцова*

### **СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРАКТИК**

*D. Vorontsova*

#### **MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THEATRICAL PRACTICES**

У сучасному світі культурне життя театру переходить на новий етап сприйняття класичної драми. Змінився глядач, а отже, змінилися важелі впливу на суспільство.

Саме тому, на нашу думку, потрібно більше використовувати цифрові інструменти і додавати перформанс. Сценічні комунікації між глядачем та сценою можна назвати «мережею штучно сформованих інстинктів».

Також в культурній системі є правила та уявлення, які формують в людей ефективнішу взаємодію. Центром подій постає театр, де діють так звані «штучні інстинкти» — це і є сценічний інструмент комунікації між глядачем та сценою, адже сучасне суспільство потребує нових рішень для об'єднання традицій та інновацій.

Новітнім поглядом глядач прагне осмислити те, що відбувається на сцені, адже він звик до швидкої зміни контенту та глибшого сенсу, який трактує актор. Основною метою театральної комунікації є поєднати культурні інстинкти з чимось більшим, ніж просто межі звичних шаблонів.

Для дослідження аудиторії режисер і група використовують інструменти, де актор є основним ядром, досліджуючи людину через дію, рух, голос і взаємодію з глядачем (так вважають Дж. Джордано та Г. Перотті). А от на українських теренах відзначають праці Н. Баласаняна, де театр — це так зване «дзеркало життя». У постдраматичному театрі, де сюжет відходить від звичної драми, важливішим за текст стає актор, який не грає, а діє по-справжньому. Акцентом стає психологія персонажів, театрали все більше відмовляються від класичних форм. Режисери намагаються зосередитись на стані «тут-і-зараз», що дозволяє глядачеві переосмислити власні «штучні інстинкти». Форма лімінарності, запропонована В. Тернером, де звичні норми й соціальні ролі розчиняються, зумовлює ефект особливого стану, де актор перебуває між двома реальностями, наприклад: між життям і сценою, роллю чи особистим; він визначається «пограничним» станом, а в глядача виникає новий досвід бачення актора.

Схоже діє фігура трикстера. Завдяки цьому персонажу можна організувати постійну непередбачуваність сюжету, адже глядач готовий шукати нові сенси, заглиблюючись у міфологію та фольклор. Ідеї «тіла-без-органів», розроблені А. Арто, пізніше — Ж. Делез та Ф. Гватарі, передбачають, що тіло актора вільне від жорстких структур (це дослідження людини через її рухи, голос, дії та спілкування).

Також в даному контексті важливим є термін «хомо віатор» — духовна подорож, у якій відбувається безперервний рух вистави та актора перед публікою.

Перспектива емергентності, про яку пише Г. Хофштадер, полягає в ефекті, який з'являється в результаті непередбаченої імпровізації. Це явище зумовлюється різноманітною поведінкою акторів та реакції публіки і є народженням нового сенсу під час вистави.

Між зближення театру та культурології стоїть ідея «ще-одного-глядача», що розширює класичну схему «сцена — зала» завдяки цифровому спостереженню та соціальним медіа. Перебування в театрі стає не тільки фізичним, а й «віртуальним», нові інтерпретації дають виставі подальше життя. Для розширення публіки театр вдається до принципів дифузії інновацій — це перехід від глядачів до ширшої публіки — через відгуки, соцмережі, публікації.

Радикальні ідеї поступово вводяться в маси, збільшуючи коло глядачів, з метою зниження ризиків бути відторгненим масовою аудиторією (якщо подавати цифрові нововведення конкретно й осмислено, то їх поступово приймуть консервативні сфери).

Новітні рішення впроваджують біоцентричні підходи, де головним сенсом стає не людина, а природа, життя та взаємодія з усім живим, вони закликають суспільство до екологічної свідомості. Театр стає не просто естетичним, а й соціально спрямованим осередком проблеми людини й природи.

Таким чином, підґрунтям сприйняття стають «штучні інстинкти», трансформуючись через всі етапи театрального розвитку. Сучасний театр став епіцентром поєднання традиційно культурних форм і інноваційних практик. Постмодерністську спадщину як стимул до пошуку нових форм запропонував Ю. Н. Харарі, визначивши культуру як мережу «штучних інстинктів». Театр поєднує естетичний і соціальний експеримент.